

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА

Кафедра Менеджменту і маркетингу в міському господарстві

(на якій розроблена робоча програма навчальної дисципліни)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
(за належністю напрям / спеціальності)
№0207115
Писаревський (І.М. Писаревський)
(ПІБ)
" 3 " 11 2014 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППВВ10 - КОНТРОЛІНГ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 0306 Менеджмент і адміністрування
(шифр і повна назва галузі знань)

напрямок підготовки 6.030601 Менеджмент
(шифр і повна назва напрямку підготовки)

факультет Менеджменту
(повна назва факультету за належністю напрямку / спеціальності)

2013 – 2014 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників ↓↓↓	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>2,5</u>	Варіативна	Рік (роки) підготовки	
		4-й	4-й
		Семестр(и)	
		7-й	7-й
Загальна кількість годин – 90	Галузь знань <u>0306 Менеджмент</u> (шифр і назва) Напрямок підготовки <u>6.030601 Менеджмент</u> (шифр і назва)	Лекції:	
Модулів – 1		17 год.	6 год.
Змістових модулів (ЗМ) – 2		Практичні, семінарські:	
		34 год.	8 год.
Тижневих годин для денної / заочної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2	МОНГ (фахове спрямування (для ОКР «бакалавр») Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Бакалавр</u>	Лабораторні:	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота:	
		39 год.	76 год.
		Індивідуальні завдання:	
		18 год.	18 год.
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання (ІЗ): курсова робота «Використання системи «директ-костинг» в оперативно-фінансовому аналізі собівартості і прибутку та управління витратами за відхиленнями»		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Питома вага кількості аудиторних годин в загальному обсязі дисципліни становить:

для денної форми навчання – 56,7%;

для заочної форми навчання – 15,6%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Контролінг» є формування у студентів теоретичних і практичних знань з концептуальних основ управління на основі координації основних функцій менеджменту та спрямування діяльності підрозділів підприємства на одержання прибутку і досягнення стратегічних цілей.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Контролінг» є:

- формування у студентів цілісної уяви про галузь житлово-комунального господарства, специфічні особливості її продукції і послуг, систему економічних розрахунків для прийняття управлінських рішень;
- розуміння сутності поняття «витрат», поведінки їх змін;
- оволодіння методами оцінки результатів діяльності підприємства та визначення ефективності управлінських заходів;
- опанування основами методики аналізу і моніторингу діяльності окремих підрозділів (центрів відповідальності) підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- предметну сферу і методологічні основи поведінки витрат, способи їх зниження та управління;
- основні принципи управлінського обліку та методи калькулювання витрат;
- теоретичні засади аналізу релевантної інформації для прийняття управлінських рішень;
- основні принципи організації обліку по центрам відповідальності;
- особливості моніторингу основних показників діяльності підприємства.

Вміти:

- використовувати набуті під час навчання теоретичні і практичні знання у майбутній професійній діяльності для виконання фінансово-економічної та управлінської функцій на підприємстві;
- здійснювати збір, обробку релевантної інформації для прийняття управлінських рішень;
- проводити моніторинг витрат та їх зміну в залежності від змін обсягу продаж, цін, структури витрати;
- проектувати оптимальну структуру витрат виробництва та продаж;
- проводити моніторинг показників діяльності як окремих центрів відповідальності, так і підприємства в цілому.

Мати компетентності:

- вміти проводити аналіз виробничої і фінансової діяльності підприємства;
- підготовлювати інформацію для прийняття управлінських рішень керівництвом підприємства, рекомендації для покращення номенклатури виробництва продукції;
- обґрунтовувати необхідність зміни цін, обсягу виробництва, структури управління організацією, корпоративної культури.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Контролінг

Змістовний модуль 1: Концепція контролінгу та організаційно-методичні основи його створення і функціонування на підприємстві

Тема 1. Концепція контролінгу.

Сутність, завдання і функції контролінгу, причини його виникнення. Основні концепції контролінгу. Роль контролінгу в системі керування підприємством. Взаємозв'язок контролінгу з іншими функціями керування підприємством. Види контролінгу. Сутність стратегічного і оперативного контролінгу. Основні розділи контролінгу: планування, управлінський облік, інформаційні потоки, моніторинг, контроль.

Тема 2. Класифікація об'єктів в контролінгу.

Економічна природа витрат. Поняття витрат. Методи класифікації витрат. Змінні, постійні і змішані витрати. Прямі і непрямі витрати. Регульовані і нерегульовані витрати.

Тема 3. Управлінський облік та прийняття рішень.

Поняття, завдання і відмінність управлінського обліку від фінансового. Основні цілі управлінського обліку. Джерела інформації управлінського обліку. Користування результатами обліку. Форми подання звітної інформації.

Вимірники облікової інформації. Частота подання звітів. Масштаби і принципи управлінського обліку. Методика розрахунків управлінського обліку. Види систем управлінського обліку. Застосування управлінського обліку в практичній діяльності.

Тема 4. Системи і методи калькулювання витрат.

Поняття, склад та структура собівартості продукції. Типова структура та зміст статей калькуляції. Калькулювання та його методи. Планові, звітні й нормативні калькуляції. Методи обліку і калькулювання витрат на виробництво.

Змістовний модуль 2: Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень та облік по центрах відповідальності

Тема 5. Аналіз взаємозв'язку витрати, обсягу діяльності та прибутку.

Аналіз фінансового стану підприємства та його ціль. Показник cash-flow. Піраміда показників. Точка беззбитковості. Модель беззбитковості. Коефіцієнт виторгу. Точка закриття підприємства. Економічний зміст запасу фінансової міцності. Аналіз матеріальних потоків. Сутність ABC - аналізу. Аналіз інформаційних потоків та його мета. Ознаки інформаційного потоку. Бізнес-процес та його аналіз. Оцінка ризиків і керування ними. Метод аналогій.

Тема 6. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

Фактори, що визначають прийняття управлінських рішень. Обсяг і структура випуску. Рішення «Робити чи купувати». Зовнішні і внутрішні якісні релевантні фактори. Ухвалення рішення при наявності обмежень.

Тема 7. Облік по центрах відповідальності.

Поняття центрів відповідальності і їхня класифікація. Принципи виділення центрів відповідальності. Центри відповідальності: обслуговуючі, матеріальні, виробничі, управлінські, збутові. Типи центрів: витрат, прибутку й інвестицій. Розподіл підприємства на центри відповідальності та вимоги до нього.

Курсова робота: Використання системи «директ-костинг» в оперативно-фінансовому аналізі собівартості і прибутку та управління витратами за відхиленнями.

Розділ 1. Оперативно-фінансовий аналіз собівартості і прибутку (за допомогою системи «директ-костинг»).

Розділ 2. Аналіз витрат, встановлення відхилень (за допомогою нормативного методу) та розробка пропозицій із усунення недоліків в управлінні витратами.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістові модулі та теми	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	лаб	пр/сем	срс		лек	лаб	пр/сем	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МОДУЛЬ 1. Контролінг (семестр 7-й)										
Змістовний модуль 1: Концепція контролінгу та організаційно-методичні основи його створення і функціонування на підприємстві										
Тема 1. Концепція контролінгу	4	1		2	1	3	0,5		0,5	2
Тема 2. Класифікація об'єктів в контролінгу	7	2		4	1	4	1		1	2
Тема 3. Управлінський облік та прийняття рішень	8	2		2	4	13	0,5		0,5	12
Тема 4. Системи і методи калькулювання витрат	17	4		9	4	16	1,5		2,5	12
Разом за ЗМ 1	36	9		17	10	36	3,5		4,5	28
Змістовний модуль 2: Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень та облік по центрах відповідальності										
Тема 5. Аналіз взаємозв'язку витрати, обсягу діяльності та прибутку	19	3		10	6	16,5	1		1,5	14
Тема 6. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	11	3		5	3	12	1		1	10
Тема 7. Облік по центрах відповідальності	6	2		2	2	7,5	0,5		1	6
Разом за ЗМ 2	36	8		17	11	36	2,5		3,5	30
Індивідуальне завдання. Використання системи «директ-костинг» в оперативно-фінансовому аналізі собівартості і прибутку та управління витратами за відхиленнями.										
Інд. завдання (ІЗ) Курсова робота	18	-	-	-	18	18	-	-	-	18
Усього годин	54	8		17	29	54	2,5		3,5	48
Разом	90	17		34	39	90	6		8	76

5. Теми семінарських занять

Не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вибір оптимального варіанта в бізнесі. Задача 1	2	0,5
2	Класифікація витрат. Задачі 2-9	4	1
3	Розрахунок собівартості продукції. Задачі 10, 11, 12	2	0,5
4	Попроцесна система калькулювання витрат. Задачі 13, 14	2	0,5
5	Облік матеріальних ресурсів. Задачі 15, 16	2	0,5
6	Розрахунок ставки накладних витрат. Задачі 17-23	5	1,5
7	Облік витрат по відхиленням. Задачі 24, 25	2	1
8	Розрахунок беззбиткового обсягу виробництва й продажів, ціни й вибір структури продаж. Задачі 26-44	10	1,5
9	Прийняття управлінських рішень. Задачі 45-53	5	1
	Разом	34	8

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Класифікація витрат, моделі поведінки витрат	2	4
2	Сутність управлінського аналізу	2	6
3	Сутність системи «стандарт-кост», «директ-костинг»	2	6
4	Методи калькулювання	2	6
5	Калькулювання змінних витрат	2	6
6	Аналіз взаємозв'язку «В – О – П»	4	12
7	Аналіз чутливості прибутку	2	2
8	Аналіз альтернативних рішень	3	10
9	Оцінка діяльності центрів	2	6
10	Курсова робота	18	18
	Разом	39	76

9. Індивідуальні завдання (ІЗ)

Курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отримання студентами за час навчання та набуття практичних навичок їх застосування при вирішенні завдань.

Тема курсової роботи: Використання системи «директ-костинг» в оперативно-фінансовому аналізі собівартості і прибутку та управління витратами за відхиленнями.

Для виконання курсової роботи виділяється 18 годин для денної форми навчання і 18 годин для заочної. Кожен студент виконує свій варіант відповідно виданого завдання та розроблених методичних вказівок (Методичні вказівки до виконання курсового проекту з дисципліни «Контролінг» – Х.: ХНАМГ, 2011).

Для виконання курсової роботи з курсу необхідно проробити відповідні розділи підручників та навчальних посібників.

10. Методи навчання

В процесі вивчення дисципліни «Контролінг» використовуються лекції, практичні заняття, тестування, виконання курсової роботи.

Теоретичні розрахункові і практичні положення дисципліни вивчають в процесі роботи над лекційним курсом при виконанні курсової роботи та самостійної роботи.

Окремі теми дисципліни вивчаються з різним ступенем поглиблення та деталізації, що передбачено цією робочою програмою. Поточний контроль проводиться методом вибіркового опитування на практичних заняттях і виконання студентами курсової роботи.

11. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Перевірку й оцінювання знань студентів у процесі занять:

1. Оцінювання виконання курсової роботи.
2. Оцінювання засвоєння питань для самостійного вивчення.
3. Проведення поточного модульного контролю.
4. Проведення підсумкового письмового екзамену.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання екзамену

Поточна атестація та самостійна робота, КР							Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
ЗМ 1				ЗМ 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
3	3	12	12	16	14	10		
30%				40%			30%	100%
70%								

Шкала оцінювання курсової роботи

Хід виконання роботи		Оформлення та захист роботи				Сума
Розділ 1	Розділ 2	Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Презентація	Захист роботи	
35	25	10			30	100
60%		40%				100%

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	
90-100	відмінно	зараховано	A
82-89	добре		B
74-81			C
64-73			задовільно
60-63	E		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	F _x
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

13. Методичне забезпечення

1. Кайлюк Є. М. Методичні вказівки з організації самостійної роботи студентів та проведенню практичних занять з дисципліни «Контролінг» (для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент») / Є. М. Кайлюк, Т. М. Бурмака, О. В. Бондаренко. – Х. : ХНАМГ, 2011.

2. Кайлюк Є. М. Методичні вказівки до виконання курсового проекту з дисципліни «Контролінг» (для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент») / Є. М. Кайлюк, Т. М. Бурмака, О. В. Бондаренко. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 40 с.

14. Рекомендована література

Базова:

1. Закон Украины «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине» от 16.07.99. – № 996. – XIV.

2. Международные стандарты учета и аудита. Сборник с комментариями. Вып. 8 : Международные нормативы бухгалтерского образования и этики / Сост. М. М. Рапопорт. – М. : Аудит-тренинг, 1992. – 84 с.

3. Аманьина Е. А. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е. А. Аманьина, С. В. Данилочин / под ред. Н. Г. Данилочкиной. – М. : ЮНИТИ, 2002.

4. Ван Хорн Дж. Основы управления финансами. / Дж. Хорн Ван. – М. : Финансы и статистика, 1997.

5. Голов С. Управленческий бухгалтерский учет. / С. Голов. – К. : «Скарби», 1998.

6. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. / К. Друри. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998.

7. Кайлюк Є. М. Контролінг: навч. посібник (для студентів 4 курсу денної і 5 курсу заочної форм навчання спеціальності 7.050.201 «Менеджмент організацій») / Є. М. Кайлюк. – Х. : ХНАМГ, 2007. – 223 с.

8. Карданская М. Принятие управленческого решения: учебн. пособие. / М. Карданская. – М. : ЮНИТИ, 1999.

9. М. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления; пер. с нем. / под редакцией О. А. Николаевой. – М. : Финансы и статистика, 1993.

10. Скоун Тони. Управленческий учет; пер. с англ. / Тони Скоун. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997.

11. Янковский К. Управленческий учет. / К. Янковский, И. Мухарь. – СПб : Питер, 2001.

12. Яругова А. Управленческий учет : опыт экономически развитых стран / под ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 1991.

Допоміжна:

Наукова, періодична та оглядова за темою курсу.

15. Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНУМГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua>.

2. Дистанційне навчання ХНУМГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cdo.kname.edu.ua/course>.

Аркуш актуалізації

Робоча програма навчальної дисципліни _____ **КОНТРОЛІНГ** _____

за напрямом підготовки **6.030601 Менеджмент** _____

на 201.../1... навч. рік переглянута та затверджена "Без змін"

Завідувач кафедри _____

(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____

(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____

(за належністю напрямку / спеціальності)

М.П.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

на 201.../1... навч. рік переглянута та затверджена "Без змін"

Завідувач кафедри _____

(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____

(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____

(за належністю напрямку / спеціальності)

М.П.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

на 201.../1... навч. рік переглянута та затверджена "Без змін"

Завідувач кафедри _____

(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____

(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____

(за належністю напрямку / спеціальності)

М.П.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року